

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

A szerkesztőséget illető küldemények
(cikkek, cserepéldányok stb.) Zöldfa-u.

12. sz. alá küldendők.

A kiadóhivatalt illetők pedig a főisko-
lába címzendők.

Megjelenik: havonként.

Felelős szerkesztő:

Ifj. RÁCZ LAJOS

Főmunkatársak:

DÓCZI JENŐ,
BAJA MIHÁLY.

Kiadóhivatali főnök:

INCZÉDY MÁRTON.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 korona, félévre 2 korona.

Egyetemi és akadémiai hallgatóknak,

önképzőköröknek

egész évre 3 kor., félévre 1 kor. 50 fillér.

M Á R C I Ú S T I Z E N Ö T Ö D I K É N.

— Elmondattott a Petőfi-szobor előtt tartott ünnepélyen. —

Megszállja lelkemet az elfogódás, midőn megállok szobrod előtt, Petőfi, ki a szabadságnak örök apostola vagy!

Megszáll az elfogódás, ép úgy, mint sok évekkal előbb, midőn játszi gyermekként először állottam itt és szívemet a felzúgó Nemzeti dalra addig ismeretlen érzés hevítette át s a félig sem értett beszédek alatt szemem fölcsillogott, meg könnyelábadt.....

Tíz hosszú éve már, hogy naponta eljárók itt, tíz hosszú éven át sokszor hétköznapi gondtól lefogatott föl se nézve haladtam tova. De voltak oly napok, midőn úgy tetszett nekem, hogy e homályos fülkéből, ott a szobor fejénél szokatlan fény dereng, voltak napok, midőn hosszan gondolkozva megállottam itt, voltak napok, melyeken: templom volt nékem itt e hely... Templom!... csak oly szent előttem, mint a Hitnek bármely csarnoka, templom a hely, hol az egyedülvaló örök isten apostolának emléke áll! — Homályban bolyongtunk..... Ő jött, miként a lángoló üstökös-csillag és nyomában szétfoszlott az éjszaka árnya..... Tétova úton, örvényeknek zúgó-zuhogó árja felett jártunk iránytalanul..... Jött, mint apostol és a tétova útról bizton előre törtünk ezernyi veszély közt s az örvényekből hiába nyultak felénk a pusztulásnak rémei.....

Apostolunk voltál, Petőfi, istennek küldötte, a szabadság istenének. Hol emléked áll, templom mi nekünk itt e hely!...

Ezért száll meg most az elfogódás, de nem mintha úgy tekintenék fel szobrodra, mint a bigotthitűek bálványképeikre..... Mert nem e rideg anyagban keresünk mi Téged, de nem is álmodunk fényes égi trónról, melynek lépcséjénél szeráfok karában tovább zengenéd a durván megszakasztott éneket..... Te itten élsz, a mi szívünkben-lelkünkben él a Te lelked és fog élni valamig lesz csak egy magyar, kiben igaz érzés ez:

„Tiéd vagyok, tiéd hazám,
E szív, e lélek.....“

Eljöttünk ma is, — szívünkben ez érzés, — hogy letegyük szobrod elé kegyeletünk koszorúját, hogy arcodat nézve, itt emlékezeted által megszentelt helyen jobban érezzük: lelked a lelkünkkel egybeforr. — Óh, mert oly annyira szükségünk van a Te hevülő lelkednek minden melegére!...

Fejünk fölött borúl az ég. Közelgő viharoknak távoli zúgását hallani. Vigyázó szemünkbe már is belekáprázik a messze villámlás. Aggódva nézünk e viharok elé. Mert e hazát nem tudták megtörni hosszú századoknak élethalál küzdelmei, most a tespedésnek mérge egyre növeli a belső romlást, pusztulást. Belesajdu! szívünkbe a tépő honfűbű, látva, hogy növekszik azoknak száma, akiknek ott a haza, hol többet ehetnek, akiknek nem a szabadság kell, de a féktelenkedő, undok szabadosságra vágnak!...

Kivül veszélyek, belül romlás!

Petőfi, Petőfi! Ha ezerszeres halállal haltál volna is meg, a Te lelked, a Te hamvadó testednek minden kis porszeme fölérezne erre: a haza veszélyben!!

Érzem, érzem a lelkemben miként dobban meg a Te lelked. Lobbantsd, lobbantsd lángra az elfásultaknak rideg fagyos szívét, gyűjtsd föl bennük a lelkesedésnek tűzét... Ma is zeng szavad, ma is szívünkbe hat a Nemzeti dalban... élessze föl újra azt a csodás hevülést ezerekben és ezerekben, mint egykor, ötvenhárom év előtt, március idúsán, mely a szabadságnak tavasza volt.....

Nehéz, küzdelmes idők jönnek reánk! Petőfi szelleme, Te voltál, Te légy vezérünk küzdelmeinkben. Föl a lobogóval, magasra, előre! — És mi esküdjünk erős, nagy esküvést, hogy nem lesz oly magyar, nem lesz oly czudar senki közülünk, aki Téged megtagadna, aki Téged nem követne, *ha még egyszer hív a Haza!*...

ifj. Ráczy Lajos.

Ünnepélyek.

Főiskolánk tanárikara és ifjúsága méltóképen leróta kegyeletét ma is, mint minden évben. És ünnepélyeinken a nagy közönség lelkesedéssel vett ma is részt.

Délelőtt az oratoriumban ünnepélyes istenitisztelet tartatott, melyet az Énekkar Beliczay: Nemzeti imájával nyitott meg. Csiky Lajos akad. tanár, főiskolai lelkész mondott emelkedett hangú imát. Az Énekkar által előadott Hymnus után Ferenczy Gyula akad. tanár tartott kiválóan lelkes alkalmi beszédet. Majd Madai Gyula szavalta el Jakab Ötön: Márczius 15-én cz. ódáját és végül az Énekkarral együtt énekelte a hallgatóság a szózatot.

Délután 2 óra után a Petőfi-szobor előtt kezdődött az ünnepély. A Petőfi Dalkör énekelte előbb Huber: Őseink emlékét, azután *ifj. Rác Lajos* jh. tartott alkalmi beszédet, majd *K. Nagy Sándor* szavalta Petőfi: Nemzeti dalát és a Petőfi Dalkör éneke után a kollégium udvarára vonult a közönség, hol a főiskolai Énekkar adta elő a Csata-dal-t, mely után Jakab Ödön: Márc. 15. cz. ódáját

szavalta *Madai Gyula*. Majd a városi dalárda énekelte (Honvéd zászló, Kernertől) *Szücs László* th. mondott lelkesítő ünnepi beszédet. Huber győzelmi dalát énekeltek aztán és a városháza előtti térre vonult a menet zenekarral élén.

A városháza előtt, Zimay L. Honfidalát énekelte az Egyetértés dalkör saját zenekara kíséretével. *Pirkler Ernő* szavalta a Talpra magyart és *Nánássy Lajos* mondott nagyhatású ünnepi beszédet. Végre az összes énekkarok hatalmas kara által előadott Szózat zárta be a nagy lelkesedéssel megtartott ünnepélyeket.

Ifjúsági élet.

Alakítsunk „Akadémiai Kör“-t!

A mai ünnepet joggal az ifjúság ünnepének tekinthetjük.

Ötvenhárom évvel ezelőtt ama híres márciusi ifjúság szent lelkesedésében olyan diadalt vívott ki, mely eredményében véres csatákkal vetekedik. Érezzük, tudjuk ez esemény fontosságát s ép ezért a kegyeletnek, a hálának teszünk

TÁRCA.

A koldus honvéd.

*Széles úton, országúton
Sok nép jár-kei a vásárra.
Egyik felől öreg koldus, —
Búsan szól a kintornája.*

*Fehér haja, ősz szakállá
Ugy fénylik a napsúgárba,
Halvány arcán, homlokán, a
Régi sebek forradása.*

*A fél keze, a fél lába
Tudja Isten merre vannak?...
Csak szemébe látszik égni
Emléke egy szebb tavasznak.*

*Csak szemében s nótájában!
Ott a könny, a bánat könnye,
Itt egy csodás édes álom.....
Aminek már régen vége.*

*Egy nótát tud kintornája,
Egy nótát tud szíve, lelke!
Késő estig azt zokogja:
...„Kossuth Lajos azt üzente!“*

*E nóta volt, amely lelkét
Legelőször átaljárta
S zúgta félrevert harangként
Hogy veszélyben szép hazája!*

*E nóta volt, mely a tűzbe
Zivatarba vitte el őt.....
Elhagyatva véle mindent:
Apát, anyát, hű szeretőt.*

*S mikor minden elveszett már
S nem maradt más, csak a lelke...
Ott is mindig az visszhangzott:
...„Kossuth Lajos azt üzente!“*

*S az a nóta, melyért egykor
Ő mindenét odaadta,
Hálaképpen megszerzi most
A kenyerét, mindennapr...*

eleget, midőn minden évforduló alkalmával kötelességünknek tartjuk az elismerés koszorúját felújítani soha el nem pusztuló emlékünön De ha igazán méltóan akarjuk ünnepelni e nagy napot, nemcsak szent lelkesedését kell csodálnunk ama márciusi ifjuságnak, hanem követnünk kell lázas tevékenységét is. S ha csak egy szikra igazi lelkesedés is van lelkünkben, mely akkor lánggal égett, úgy nem fogjuk megtagadni ama márciusi ifjuságot, sőt képesek leszünk nyomdokain haladni.

Gyűljünk tehát össze nyomban e lélekemelő ünnepek lezajlása után, míg a lelkesedés szent tüze még lobog bennünk s tanácskozzunk arról, a mi a legégetőbb szükségünk s a legnagyobb bajunk.

Azt hiszem, akadémiánk minden polgára előtt ismeretes ama körülmény, hogy ifjusági életünk nem megfelelő, sok tekintetben pang. Igaz ugyan, hogy külsőleg néha fényes életjeleket ad magáról, de ezek mintegy csak arra szolgálnak, hogy takarják a belső ziláltságot s kápráztassák szemünket.

Az egyesetek feladata volna első sorban egészséges, egységes ifjusági életet teremteni. Egyle-

*A mellett még elringatja
Annyi édes szép álomban
Hogy lenne hát hozzá hűtlen,
Hogy lehetne háládatlan?*

*Ráborúl a kintornára,
S úgy hallgatja kedves hangját.
Jó volna a másik keze,
Törölgetni könnye árját.*

*Egyszerre csak... mintha-mintha...
Az a régi ifjú lenne!
Vér szökell a halvány arcba,
Lángoló tűz ég a szembe!*

*Tavaszdó völgy és halom
Százszorosán visszazengi...
S visszazengi százezer szív:
...,Ha még egyszer azt üzeni!"*

Baja Mihály.

teink pedig ugyancsak szép számmal vannak, de teljesítheti-e egy is ezek közül ezen hivatását?! Az egy olvasó együletet kivéve, mindeniknek kevés tagja van. E kevés számú tagok sem teljesítik kellőképen hivatásaikat. Értjük ez alatt egyrészt azt, hogy ugyszólván erőszakkal kell kicsikarni valamelyes érdeklődést tőlük az illető egyesület céljai és érdekei iránt. Szellemiekben elvonultak, fukarok. Másrészt: anyagiakban?... Ebben még inkább! Hiszen a legtöbb egyesületnél a pénztárnok alig lát a tagsági díjakból valamit, csak betábláztatja. Nálunk ez az átkozott „betáblázási rendszer“ pusztít! Így aztán pénz nélkül persze mozdulni is alig lehet. A sok akadály, a részvétlen közömbösség aztán meglohasztják azon keveseknek lelkesedését is, akik tudnának is, akarnának is valamit tenni.

Mindeme bajokon csak úgy segíthetünk, ha egy akadémiái kört alakítunk, amelynek feladata lesz új erőt, új vért önteni az akadémia egyleteibe. Ha meglesz ez az erős központ, akkor bátran várhatunk javulást ifjusági életünkben

És ennek a körnek a megteremtése sem oly nehéz; összetartás, egy kis lelkesedés s ügybuzgóság kell hozzá s már is meg van teremtve. Akadémiánkon a hallgatók számát legmérsékeltebb számítás szerint 250-re tehetjük. Ez maga oly tekintélyes szám, hogy előre biztosítja a kör fennállásának a lehetőségét. Az akadémiái körbe belépő tag egyszersmind az akadémia köreinek is a tagja. Így tehát csakis ez a két eshetőség lenne, hogy t. i. vagy beiratkozik valaki s ezzel tagja az összes egyeseteknek, vagy pedig nem iratkozik be s ezzel természetesen önönmagát minden egyesletből kizárja. Azt hiszem, ilyen akadémiái hallgató nem lesz!

Ami magát az akadémiái kört illeti, mint-hogy annak megfelelő helyiséget, a hely szűk volta miatt a collegiumban nem lehet kapni, azt annak közelében kellene berendeznünk. Hogy mennyire szükséges egy ilyen ifjusági helyiség, azt a collegium intézőkörei is jól tudják és ép ezért támogatást várhatunk felülről is. Jobbról, balról emelkedik az egyház két bérháza, bizonyára bérelhetnénk alkalmas helyiséget.

A mostani olvasóegylet állapota már tarthatatlan, az inkább társalgó-, melegedő s váróterem s minden más egyéb, de ép ezért nem lehet aztán olvasó. Este hétkor már bezárják, holott az aka-

akadémiai hallgatók legnagyobb része épen ekkor érne rá legjobban olvasni, mert hisz akkor jön irodából vagy bármi más foglalatosságából.

Egy modern berendezésű helyiségre van tehát szükségünk, a hol olvasó-, társalgó- és billard-terem volna, a hol összegyűlhetnénk egymással eszmét cserélni s amely egyszersmind minden mozgalom kiinduló pontja lenne. Az volna a legideálisabb, ha egy szomszédes teremben az ifjúsági egyletek gyűléseit lehetne tartani s így a gyűlések iránti érdeklődés mindig megvolna. És mindezek tejében fizetne minden tag 8, esetleg 10 frtot, amely összeg csekélység, ha meggondoljuk, hogy mostani viszonyaink közt is van sok olyan hallgató, akinek tagsági díjai ezt az összeget elérik. Hogy pedig a tagsági díjak kezelése egyszerű és biztos legyen, ki kellene azt vinni, hogy a tagsági díj pl. a tandíjjal együtt fizettesék ki minden félév elején avagy annak végén az index aláírásakor. Ily módon csakis tagsági díjakból begyűlne 2000 frt, nem is számítva egyéb kisebb bevételeket, a mit a lapok eladásából, billard, sakkpénzből és esetleg a collegium által megszavazott segélyből nyernénk. Ez maga oly hatalmas összeg, hogy nemcsak az egyletnek lételetét biztosítaná, hanem még az egyes egyleteknek is nyújthatna annyi segélyt, amennyit eddig tagsági díjakból szedtek be.

Elismerem, hogy ezzel alapos változást eszközölnénk akadémiai életünkben, de azt is beláthatja mindenki, hogy e változás hasznunkra lesz. Az egyletek azontúl is működhetnek saját körükön belül, épen olyan szabadon, mint azelőtt, csupán a pénzkezelés vétetik el majd tőlük, arra pedig csak talán nem fognak neheztelni, mert egyikőjüknek sincs az a célja, hogy vagyont gyűjtsön magának.

Legyünk tehát mindnyájan azon, hogy e terv minél előbb valósúljon, ha mindjárt keservesen szerzett filléreink árán!

Az ifjúság vezéreinek szives figyelmébe ajánlom e többször megpendített tervet és azt hiszem, nemesebb feladatot alig vállalhatnak magukra, mintha e terv megvalósítását tűzik ki maguk elé célul! S ha sikerül e terv kivitele, élő tanúsága lesz buzgó munkásságuknak. Támogatást pedig mindenfelől várhatnak, oly általános vágya ez

mindnyájunknak, hogy csak meg kell adni az indító lökést s az ige testté fog válni.

Forberger Béla.

*

Örömmel közöljük e cikket (a helyszűke miatt néhány jelentéktlenebb kihagyással), azonban már itt meg kell jegyeznünk, hogy több tekintetben eltér a véleményünk a cikkiróétól.

Maga az eszme, hogy Akadémiai Kört alakítsunk, természetesen szerintünk is üdvös, helyes. Nekünk is régi vágyunk az. Nem is a szükségességről kell beszélnünk, mert azt érzi minden valamire való ember közülünk. Hanem a létrehozás!! A létesítés módozatai! Ott az Achilles-sark. Mert könnyű papiroson építeni, alkotni, de a valóság sokszor bevágja az utat. Kollegánk nagy idealismussal csak úgy megrajzolja a konturvonalat, nem gondol arra, hogy a való nem fog olyan könnyedén, magától beleigazodni e konturrokba.

Nem akarom, hogy félreértsenek. Nem szándékom nekem ez üdvös tervet agyonütni, csak a terv tévedéseit akarom megjavítani.

Amit ő mond, hogy az Akad. Kör tagja minden egyéb egyesületnek tagja lenne és ezért a régi működésüket különben tovább folytató egyleteknek a Kör megadná a mai tagsági díj-bevételeiknek megfelelő évi szubvenciót (ez egyletek aztán nem szednék tagdíjat), ez: inpraktikus. Mert, hogy az egyletek ebbe nem mennének bele, az szinte bizonyos. De, ha bemennének? Akkor: az Akadémiai Kör nem bírná el a szubvencionálás terheit. Az egyesületeken mit sem segítene, mert meg lennének bénítva önálló működésükben, a nélkül, hogy teljesen, tehát az egységes és egészséges ifjúsági élet létesítését előmozdítólag centralizálva volnának, így az Akadémiai Kör hiába költené rájuk minden pénzét. De meg aztán az egyesületeknek olyan autonomiájuk is van, melyek ne nyulj hozzám maradnak ezután is. (Pl. a Jogh. Segély Egyl.-nek belügyminiszterileg és egyházkerületileg jóváhagyott alapszabályai vannak.)

Ez a félig-meddig centralizáló terv tehát nem életképes, az Akadémiai kört így megalakítani ha valahogy lehetne is, csak megtetézünk és nem javítanánk a bajokat.

Egyébként legközelebb ez ügyben gyűlésünk lesz, ott körülményesebben kifejthetjük nézeteinket; addig is kívánatos, kiki foglalkozzék e kérdéssel, hogy a gyűlésen kiformalódott véleményekkel, üdvös indítványokkal állhassanak elő.

CSARNOK.

Ünnepen.

*Szemébe vágják sokszor a magyarnak,
Hogy élni nem tud, nem akar,
Nagy czéljai már halnak, egyre halnak,
Pusztúl a régi szittyja faj!...*
*Nem! nem! — Ha fõnn a mennydörgés honában
Villamos karral él az Úr,
Zord ellenit a népek táborában
Lesújtja irgalmatlanúl!...*

*Oh, hogyha látom tündöklõ szemébõl
Mint lángol ki a büszkeség,
Oh, hogyha látom, multak fellegébõl
Elõvillámló hõs kezét,
Oh, hogyha látom küzdelmét teérted
Szabadság! keblünk istene!
— Szent hit ragad meg, biztató önérzet,
Dicsõ jövendõ érzete!...*

*...Ha mégis látom, elfelejti néha
Multjának fényes szellemét,
Ha tétováz, nem tör előre, czélra
Lelkében semmi láng nem ég,
Ha könnyelmûen kõvel megdobálja,
Ki érte küzdve jót akar:
Tombolva zúdúl bús haragom árja:
Mivé, mivé lett a magyar!*

*Ti ifjak, ti jövendõ alkotói
Ne légyetek oh ilyenek!
A szent adót tanuljátok leróni
Oh jertek, ünnepeljétek!
E nagy napon ha tudtok lelkesülni,
De szívetekbõl igazán —
Felhõtlen kék égbolt fog derülni
Hiszem, örökké e hazán!*

*Csak oly nép élhet boldogan, csodáltan,
S enyészet rá nem jó sohasem,
Hol nemzetirtó harezok viharában:
Ragyog a nagy mult fényesen,
Tündöklõ napként tisztán, mindörökre
A szívbe szórja sугarát,
S biztatva int a gyáva tespedõkre:
Fõl! tartsátok meg a hazát!*

Gulyás József.

A kurucz költészettrõl.

Néhány szóval akarom megvilágítani költészetét annak a kornak, mely ha talán a legszomorúbb, de egyszersmind a legdicsõségesebb idõ is annak a földnek történetében, melyet most is a lábunk alatt érzünk. Néhány egyszerű gondolat lesz az, mit sokszor megforgattam elmémben e dolgok felõl s most kifejezést adok nekik. Mert szép és fényes idõk voltak azok. Elmúltak, de megmaradt színük s hangjuk, emléküek azokban a szívhez szóló kurucz versekben, melyek hol sötét bánatos szomorúsággal, hol szilaj vígsággal, daliás kedvvel beszélnek valamirõl, amiért meghalni olyan érdemes.

Ha igaz az, hogy minden kornak leghívebb tüköre a belõle sarjadzó irodalom, úgy legjobban elmondhatjuk ezt a kurucz költészettrõl.

1670—1711-ig tart ez a kor; egészen a majthényi capitulatioig terjed az õsi szabadságért s jogaiért újból és újból föltámadó nemzet küzdelmeinek viharos idõszaka. Nem czélom itt részletesen rajzolni az eseményeket, melyek a Thököly és Rákóczi fölkeléshez fûzõdnek, de tárgyam ismertetéséhez elkerülhetetlen szükséges megemlítenem a dolgokat, melyek a kurucz költészet okai, forrásai voltak. Mindnyájunk elõtt ismeretesek a török elleni felszabadító háborúk s az utánuk következett történeti események. Talán soha, de soha nem szenvedett többet szegény Magyarország, mint éppen ebben az idõben. Valósággal bátran hihette azt Kolonics, aki bennünket *annyira* szeretett, hogy elérkezett az idõ, mely hazánk és nemzetünk pusztulásának tanúja leend. Hogy csak egy példát említsek, meg van írva, miszerint a Dunántúl e háborúk alatt annyira elpusztult, hogy három vármegyében nem volt több õtezer embernél. Aztán pedig az úrrá lett császáriak kegyetlenkedései a végsõkig fokozták e népnek nyomorát.

Ilyen körülmények között indult meg a Thököly-fõlkelés, hogy miért, azt a már mondtak után nem szükséges említenem, — ennek szerencsétlen kimenetele után a német uralom legsötétebb korszaka s aztán a Rákóczi-féle szabadságharcz következett, melynek végsõ akkordja ott a majthényi síkon végbement híres capitulatio volt.

A szabad-ágért folytatott küzdelmeknek szerencsés vagy szerencsétlen eseményei s az utánuk következett elnyomatás szomorú napjai elég alkalmat szolgáltatnak arra, hogy különféle, vidám, vagy kesergő rithmusokban is megénekeltesenek. S bizony azok között a vitéz kurucz daliák között, kik úgyszólván egész életüket táborozások és véres harcokban töltötték el, akiknek kezében olyan félelmesen forgott a kard, — mondom; ezek között nagyon sok vala olyan, kinek valóságos poéta szíve volt. De ez nem is csoda, hiszen a Pro libertate feliratú lobogók alatt ott volt az előkelő hatalmas főuraktól kezdve az iskolától megszökött diákiig s kóbor szegény legényig úgyszólván az egész nemzet; s azokban a siralmas nótákban és vitézi énekekben, melyek e korból reánk maradtak, egy sokat szenvedett nemzetnek minden fájdalma, minden dicsősége van megírva, hol kezdetleges naivsággal, hol a gyakorlottabb verselőnek ügyességével. Valósággal bámúlatos az a szeretet a költészet iránt, mely e kornak embereinél sokszor megkapó módon nyilatkozik meg. A sátor alatt tanyázó közlegénytől kezdve a fejedelemig mindenütt találunk olyanokkal, akik nemcsak szeretik a költészetet, de maguk is megpróbálkoznak a verselgetéssel, több, vagy kevesebb sikerrel. Maga a fejedelem II. Rákóczi Ferenc ideális lelkű és gondolkodású ember, kinek nevéhez nem egy költemény fűződik, a kurucz had főemberei Bercsényi, Károlyi Sándor, Forgách Simon és a többi mások mind nagy művészet- és irodalompartolók, sőt nem egy közülök ügyesen forgatja a tollat is. Az alantosabbak között nagyon sok a verselgető s akad igazán poéta is. Kedvelik az ügyes tábori dalokat és más efajta énekeket s ha pihenés esik a csaták zajában, szívesen olvasgatják azokat, vagy éneklék a tárogató síp melodiája mellett. Jellemző e tekintetben az az eset, melyet Thaly Kálmán e kor történetének és irodalmának fáradhatatlan búvárlója említ; ő mondja, hogy egy, a koroncói harcban elesett kurucz hadnagynak tarsolyában megtalálták Balassa Bálintnak, az utolsó magyar trobadournak verseit, — én azt hiszem, az a szegény kurucz hadnagy igazabban szerette a költészetet, mint sok jó magunk közül.

Ezek után nem lesz érdektelen, ha megpróbálom vázolni azt, hogyan keletkeztek a kurucz költészet termékei. Próbáljuk a dolgot közelebb-

ről nézni s lehetőleg képzeljük magunk elé a kort sajátos viszonyaival és embereivel, azt a csodálatos időt, mely e költészetnek szülőanyja volt. Hogyan keletkeztek? Úgy, mint a vadvirágok. Minden csatának, minden győzelemnek akadt megéneklője s minden kiváló daliáról szólott egy-egy ének, azokat aztán szárnyára vette a közkedveltség s mihamar bejárták az országot. Szerzője nagyon kevésnek ismeretes, többnyire a versfökből olvasható ki a szerző neve s rendszeren ilyenformán végződnek:

Az Latorcza melyékében
Éneklém ezt egy időben.

vagy: Az nyitra berkében
Partjának mentében
Járdogálván éneklém.

avagy: Ezt szörszék Újvárbán, ezerhét száz tízben
Szegény magyarokat segítse az Isten!

Este a nyert csaták fáradalmait kipihenni a lobogó tábor tüzek mellé dőlnek a daliák s a tárogató síp melodiájánál szárnyra kél az ének:

Szegény legénynek olcsó a vére,
Két-három fillér egy napra bére.
Azt se tudja elkölteni, mégis végtére
Két pogány közt egy hazáért omlik ki vére!

Aztán az elbúsult, elkeseredett szív megnyilatkozása:

Csak azt nézd pajtás, hogy német hol van
Csak azt vágd pajtás nagy búsultóban,
Mert ez pogány, kiől mindent édes hazánkban,
Vágd tehát még az magyart is társaságában.

Tölts kupamba bort, az lölkemnek bort,
Német vesztére füljük meg a tort!...

és így tovább. Mennyi erő, a szabadsághoz való ragaszkodásnak mily szilaj kifejezése van meg e énekekben! Míg Thököly szerencsecsillaga fennragyogott, hej sokszor énekeltek ezt a nótát s mikor Rákóczi alatt felújúlnak a régi daliás idők, újra előkerül, újra éneklék annak gyújtó dallamát, különféle szövegekre alkalmazva. Hogy mi szép van e versben, azt csak úgy érthetjük meg, ha hozzá gondoljuk annak járulékait, a tárogató síp édes bús, majd a velőig ható hangját, s mindazt a visszafojtott, sokáig takargatott szenvedélyt, ami a gyűlölt német ellen minden kurucz szívében ott lobogott; ha elgondoljuk azt a könyekre fakasztó, mélységes fájdalmat, melyet két század nyomorúsága halmozott össze a lelkekben s melynek árnyalata most is ott van a népdalok szomorú dallamában

Általában az egész kurucköltészetén végig húzódik ez a közös vonás: a németnek, a labancnak gyűlölete, mely hol lenéző, maró gunyban, hol az elkeseredett bosszúvágynak hangján szólal meg. Ezen a hangon nem csodálkozhatunk: az a szegény kuruc, kinek mindene egy szál kard, kinek házat fölégették, földjét feldúlták, vagyonát fölprédálták, — hogyne gyűlölte volna mindezen rossznak okozóját, a németet. A németgyűlöletnek hangja olykor talán kellemetlenül is érinti a mai olvasót, dúrvaságánál, vagy trágár voltánál fogva, de ne feledjük, hogy legtöbb esetben az, aki szerzője vala az énekeknek, nem forgott a salonok parkettjén s igazán az volt a tollán, ami a szívében. S viszont, ha eltekintünk ettől, az a közvetlen melegség, tűz és erő, párosodva gyakran az ügyes verseléssel s csaknem mindig zamatos magyarsággal — még most is megkapja szívünket s néha, mikéntha amaz időknek egy szikráját éreznők végig futni lelkünkön. *Milotay István.*

(Folyt. köv.)

Vegyes közlemények.

Visszaállított autonómia. A budapesti Egyetemi kör autonómiáját némi föltételesekkel visszaállították. A tisztikar is újjáalakult. Elnök lett Tahy Endre, ellenjelöltje Bénard Ágoston volt.

Consilium abeundi. A Sárosp. Ifj. Lapok írja a budapesti egyetemi kör autonómiájának visszaállításáról megemlékezve, hogy „az egyetemi tanács Szundy Károlyt, Aczél Endrét, Horváth Zoltánt *félévvel elutasítással*, Patzauert Kornélt és *Köpösdý* Dezsőt *consilium abeundival* sujtotta.“ No, ha ez így van, ugyancsak hatásos finale-ja lett a komédiának!

Románheccsek. A budapesti egyetemen tanuló oláh diákok közt van sok derék, de van sok vad oláh is. Ezek sehogysem tudnak nyugodni. Mint „budapesti egyetemi hallgatók“ véresszájú cikkeket írnak a Tribunába. Most újabban propagandát kezdtek azon oláh diákok ellen, akik nem hajlandók a magyarfalásra, de sőt rokonszenveznek velünk. Ez fáj a Tribuna „hőseinek“. És nem tudják tünni, hogy ezek beiratkoztak például az Egyetemi Körbe. Ez „árulás!“ Mert az egyedül üdvözítő „Petru Major“-ba kellett volna beiratkozniok és szidni a magyart. Cine mintye! Veszszenek az árulók!

Levélileg keresték föl az Egyetemi Kör elnökségét, hogy adjon részletes felvilágosítást az oláh tagokról, kiket névszerint megneveztek. Hogy pedig megkapják biztosan, azt a formáját adták, hogy „becsületbeli ügy“. De mi köze a becsületbeli ügynek ahhoz, hogy ezek mióta és milyen tagjai az Egyetemi Körnek?!

Azonfelül akciót indítottak azon szorgalmas és derék oláh diákok ellen, akik a Gozsdu-alapítványból ösztöndíjat élveznek. Itt már nem tudjuk, hogy a vadoláh hajsza nem játszik-e bele a kenyéririgység is?

Jó lenne erélyesen elbánni a garázdálkodókkal, mert türelmességünk miatt nagyon elbizzák magukat!

Jogász táncestély A második jogász táncestélyen, március 2-án nagyszámú, distingvált közönség jelent meg. A kiválóan sikerült estélyen megjelent hölgyek névsorát a következőkben sikerült összeállítanunk:

Zádor Lajosné, dr. Benedek Jánosné, gróf Bethlen Sarolta, Albert Józsefné, dr. Ujfalussy Józsefné, br. Leonhardy ezredesné, Herdliczka Béláné, Szunyogh Sándorné, Rickl Antalné, Huzli Lujza, Szabó Kálmáuné, Varga Károlyné, Éricz Ernóné, Pünkösty Ferencné, Revitzky Józsefné, Emmert Antalné, Miskolczy Lajosné.

Zádor Vilna, Albert nővérek, Rickl Piroska és Margit, Antalovics nővérek, Szunyogh Lili, Kölcsey Ilonka, Ujfalussy Mariska, báró Horváth nővérek, Schick Hermin, Miskolczy Eta, báró Leonhardi Gertrud és Melánia, Herdliczka Ilona, Varga Stefike, Szuhányi Margit, Szabó Margit, Éricz Paula, Ludány Marcsa, Pünkösty Gitta, Reviczky Melánia, Emmert Leóna.

Emlékünnepély. A főiskolai énekkar a Magyar Irodalmi Önképző Társulat közreműködésével néhai boldog emlékezetű Nagy József, Vecsey-Bruckner, Magyar-Kegyess, Kádár István, Fráter Ida és Sipos Margit alapítók emlékezetére március 5-én az énekteremben évfordulati ünnepélyt rendezett. Az ünnepély műsora a következő volt: I. Szakasz. 1. Gyászének: Engesszer M.-tól. 2. Megnyitó beszéd: nt. Erdős József felügyelő tanár urtól. A jutalmazottak megnevezése. 3. A rózsa: Storchtól. 4. Komoly szavalt: Szűcs László hittanhallgató. 5. Csatadal: Huber Károlytól. II. Szakasz. 6. Szerenád: Gräbkétől. 7. Akácvirágok: Melodráma, Váradi Antaltól. Zenéjét

szerzé Gaál Ferenc. Ujfalussy Géza joghallgató zongorakiséréte mellett. Baja Mihály hittanhallgató. 8. Virág énekek: dr. Bródy Miklós. 9. Vig szavalat: Miron Gerő joghallgató. 10. Takaródó: Erkel Ferentől, Ujfalussy Géza joghallgató (zongora) és Kovács Károly hittanhallgató (kisdob) kíséréte mellett előadta az énekkar.

A műsor minden számát viharos tapssal fogadta a közönség. Mi is elismerésünket fejezzük ki úgy az egyes működők, mint az Énekkar iránt, de nem hallgathatjuk el azt a megjegyzést, hogy megfoghatatlanul ügyetlenség ily nagyarányú ünnepélyt a szűk, alkalmatlan énekeremben tartani. Hogy épen nem diszes, az még hagyján, de nincs semmi hely, hová a közönség felöltőit elhelyezze és a túlszűfolt teremben a felsőkabátban majd megsül az ember; a működőkre is igen kellemetlen, mert el vannak zárva a terem belső végében. Mindenképen rossz, alkalmatlan, semmi hasznos oka nincs. Csak a hagyomány az, hogy itt tartsák ez ünnepélyt. Kár a hagyományokba úgy belecsontosodni!

Lapszemle.

A bujdosó lapok. A Sárospataki Ifj. Lapoknál szerkesztőváltás volt, megírtuk a múlt számban is. Bizonyosan ez az oka, hogy az idejében megküldött példányainkat nem kapták meg. E miatt aztán ökölnyi betűkkel kiserkesztettek bennünket, hogy január óta nem látták a D. F. L-t. Mi bizony nem haragszunk meg a kiserkesztésért, hanem követjük a jó példát. Imé:

A Magyar Egyetemi Szemléhez, a M. F. L.-hoz február eleje óta nincs szerencsénk, Budap. Egy. Lapokat pedig olyan régen nem láttuk, hogy már a formájára sem emlékezünk stb.

Hozzátehetjük, hogy mi a sárospatakiak reklamálására azonnal újra megküldöttük a lapokat, de némelyik laptársunk vezetői a reklamálás ellen pamutot dugnak a fülükbe.

Kolozsvári Egy. Lapok 8. és 9-ik számok. Vezércikkben az Egyetemi Körök bővítéséért szólal föl Bodor Aladár; másik számban a középiskolai önképző körök hanyatlásáról olvashatunk találó megjegyzéseket, azoknak kellene a főiskolai ifjúságba új, erőteljes vért, anyagot bevinni, előkészíteni, de e hivatásuknak meg nem felelnek. Több cikk foglalkozik a köri, egyleti s az általános ifjúsági élet mozzanataival. A tárcarovatban ügyes prózai dolgozatokat és költeményeket olvashatunk. A magyar ruháért egyre sikeresebben agítálnak, már vagy 100-an rendeltek és a már-

cius 15-iki ünnepélyeken nagy számmal jelennek már meg nemzeti viseletünkben. Bár ezt írhatnánk mi is.

Sárospataki Ifj. Lapok 6. sz. „A mi ifjúságunk“ c. vezércikkben Toma István fakad ki a közöny ellen, melyet az ifjúság saját érdekei, ügyei, ünnepélyei iránt tanúsít. Bizony szomorú jelenség, ha úgy van, hogy még a Vörösmarty-ünnepélyükre is alig ment el egy-két ember az ifjúságból, hanem azalatt is kaszinózott. És az egyleteik is mind panganak. Bizony sokszor nekünk is van okunk panaszkodnunk a közöny ellen, de ennyire még sem vagyunk. Hisszük, hogy mielőbb hírt hallunk a sárospataki régi ifjúsági élet felpezsdüléséről!

A tárcában Zajdó Lászlótól verseket, Nemes Bélától prózát találunk.

Tóth Dezső a nemzeti viselet fölvetelére agitál, Toma István pedig befejezi A nő és Vörösmarty három nő alakja c. érdekes tanulmányát. Az Irodalom és a Vegyesek rovatot több aktualis cikk tölti be, míg a Csarnokba Sallay Gyula, Németh Pál, Simon János és Evva István írtak.

Szerkesztői üzenetek.

Sárospataki Ifj. Lapok. Megfoghatatlan előttünk, hogy hozzátok nem jut el rendszeresen lapunk, pedig idejében expediálják Intézkedtem, újból megküldik. Üdvözlöt!

D. B. Most helyszüke miatt, — mert mint rendkívüli szám jelentünk meg, — nem jöhetett. Majd legközelebb. Üdvözlöt.

PAPIRKERESKEDÉS
ÉS
KÖNYVKÖTÉSZEZET.

Sötét kamra díjtalan használatra.

Tessék árjegyzéket kérni.